

Música per a l'obra de Manuel J. Raspall a Cardedeu

Víctor Braojos López (IES El Sui, Cardedeu)

185

Ponències
Revista del
Centre d'Estudis
de Granollers,
19 (2015), 185-200

Resum: Aquest article resumeix el treball guanyador del premi Camí Ral convocat pel Centre d'Estudis de Granollers per al curs 2013-2014. Després d'endinsar-se en l'arquitectura i la història del Cardedeu de final del segle XIX i principi del segle XX, el treball va consistir en la composició de quatre obres musicals originals, relacionades amb quatre edificis dissenyats per l'arquitecte Manuel J. Raspall a Cardedeu al començament del segle XX: l'alqueria Cloèlia (1904), la casa Golferichs (1908, reformada el 1917), el cementiri municipal (1921) i el teatre l'Esbarjo (1933). L'objectiu últim del treball era transmetre, a través de la música, les percepcions i els sentiments de l'autor davant de quatre edificis emblemàtics de la vida a Cardedeu al començament del segle XX.

Paraules clau: música, arquitectura, Manuel J. Raspall, Cardedeu.

Abstract: This article summarizes the study that was the winner of the Camí Ral prize organized by the Centre d'Estudis de Granollers for the 2013-2014 course. After looking into the architecture and history of Cardedeu in the late nineteenth and early twentieth centuries in detail, the study consisted of the composition of four original musical works related to four buildings designed by the architect Manuel J. Raspall in Cardedeu in the early twentieth century: the farmhouse Cloèlia (1904), the Golferichs house (1908, renovated in 1917), the municipal cemetery (1921) and the Esbarjo theatre (1933). The ultimate aim of this work was to use music to transmit the perceptions and feelings of the author in front of four emblematic buildings related to life in the early twentieth century in Cardedeu.

Key words: music, architecture, Manuel. J. Raspall, Cardedeu.

Data de recepció: novembre 2014; versió definitiva: gener 2015.

1. Introducció

L'objectiu d'aquest treball de recerca¹ ha estat fer servir els meus coneixements de música —adquirits als estudis de grau professional, en l'especialitat de piano, al Conservatori de Granollers— i el meu interès per l'arquitectura, la història i la cultura dels pobles en general, i de Cardedeu en particular, per crear composicions musicals originals prenent com a base alguns edificis emblemàtics. Com a músic, estic absolutament convençut que la música és un recurs expressiu universal capaç d'expressar històries i vivències, de transportar-nos en l'espai i el temps a llocs on no hem estat mai, i de fer tot això mitjançant les sensacions que ens envolten quan escoltem la combinació adequada de notes i ritmes, com un bon narrador que és capaç de fer-nos viatjar a través de la història que ens explica.

Tanmateix, el treball no és un recull de les diferents eines i possibilitats que ens ofereix la composició musical per transmetre idees, imatges o sensacions. Tampoc és un tractat sobre els corrents artístics de final del segle XIX i principi del segle XX a Cardedeu, ni es basa en el coneixement profund i una recerca intensiva al voltant dels elements històrics i/o arquitectònics presents en els edificis de Manuel J. Raspall que donen lloc a les meves composicions o en una investigació sobre el seu autor. Les notes de les meves visites a les edificacions no pretenen ser un recull d'aspectes constructius, formals o històrics, ni tampoc una transcripció de les entrevistes que he fet amb els propietaris per tal d'aprofundir en aspectes de la meva percepció inicial, sinó que reflecteixen el que he sentit, com m'he trobat i el que ha suposat la meva font d'inspiració per a la composició musical relacionada amb cada construcció.

El meu treball ha consistit en la composició de quatre obres musicals originals, relacionades amb quatre edificis dissenyats per Manuel J. Raspall a Cardedeu a principi del segle XX. La composició de les peces ha estat fruit de les meves experiències al voltant d'aquestes edificacions, amb l'ajut d'una mínima informació bàsica dels edificis, l'època en què van ser construïts i l'entorn social i cultural al qual s'associen. És per això que la visita als edificis i les entrevistes amb les persones més properes a aquestes edificacions actualment per tal de veure i conèixer personalment els seus racons i identificar les sensacions i les experiències que han servit de base per a les meves composicions ha estat un factor fonamental.

Ponències
Revista del
Centre d'Estudis
de Granollers,
19 (2015), 185-200

¹ Aquest treball va guanyar el premi Camí Real de treballs de recerca de batxillerat, convocat pel Centre d'Estudis de Granollers per al curs 2013-2014 i es pot consultar a l'Hemeroteca Josep Móra de Granollers (Arxiu Comarcal del Vallès Oriental) i a la biblioteca de l'Associació Cultural de Granollers. Presentat a l'IES El Sui de Cardedeu, va tenir com a tutor el professor Enric Alegre.

2. El procés de selecció dels edificis

El primer que he fet —la part que podríem anomenar d'investigació del meu treball de recerca— ha estat aprofundir en els trets més característics de la societat del Cardedeu de l'època, i especialment de la vida dels estiuejants. A principi del segle XX, Cardedeu es va convertir en un dels pobles d'estiueig de la burgesia barcelonina, que, seguint la moda instaurada unes dècades abans per l'aristocràcia europea, fugia dels mesos de calor per refugiar-se en llocs més frescos i saludables.² Per tant, l'estiueig era un símbol de poder social: com deia una frase de l'època, una família benestant havia de tenir «una llotja al Liceu i una torre a Cardedeu». La proximitat a Barcelona d'aquesta zona del Vallès Oriental, on hi havia camp, natura i aigües termals, que recomanaven els metges en cas de malaltia, explica la importància que hi adquirí l'estiueig al començament del segle XX.

L'estiueig d'aquesta època comportava el desplaçament de tota una família tal com s'entenia llavors: els pares, els fills, els avis, els oncles, els cosins, etc., acompanyats per tot el personal de servei. Lligat a aquest fenomen es van realitzar moltes reformes de cases antigues, seguint les modes i estètiques del moment, i es van construir noves edificacions. Quan es tractava d'una reforma d'una antiga casa pairal, l'habitatge reformat havia de tenir totes les comoditats i millores pròpies de l'habitatge de la ciutat. També s'havia d'adequar als nous gustos per tal d'adaptar-se a la colònia d'estiuejants on estava situada, però si la família s'ho podia permetre, el millor era construir una torre de nova planta. Al Vallès Oriental, l'arquitecte per excel·lència va ser Manuel Joaquim Raspall, que es va convertir en l'arquitecte municipal de Cardedeu l'any 1905, així com també d'altres municipis de la comarca, com ara la Garriga, l'Ametlla i Caldes de Montbui.³

He fet un recorregut per les edificacions atribuïbles a Manuel J. Raspall a Cardedeu, per tal de treballar sobre el conjunt i acabar de seleccionar en quines d'aquestes construccions es basarien les meves composicions musicals. Aquesta selecció ha tingut en compte: els elements constructius o decoratius; la funcionalitat o la finalitat per a la qual va ser dissenyada la construcció, i els elements de caràcter social i/o cultural que s'hi poden relacionar d'alguna manera. He volgut oferir una aportació de visions amb el ventall més ampli possible i, per tant, he volgut tenir en compte construccions que responen a diferents corrents artístics (modernisme, noucentisme, etc.) per tal de recollir, si és possible, percepcions musicals relacionades amb aquests corrents, i també construccions relacionades amb aspectes vitals

² Vegeu Carme Clusellas (coord.), *Estius a Cardedeu: Modernisme d'estiueig al Vallès Oriental*, Cardedeu, Museu-Arxiu Tomàs Balvey, 2003.

³ Vegeu *Manuel J. Raspall: arquitecte (1877-1937)*, Barcelona, Fundació «La Caixa», 1997.

diversos (cases, jardins, vida social i cultural, etc.). D'altra banda, aquest coneixement preliminar, basat en la informació generalista recollida i en les visites que he pogut fer a moltes d'aquestes construccions, ha aportat un altre tipus de criteri, més subjectiu. Les primeres impressions i els contactes personals han sigut responsables de generar dins meu un munt d'inquietuds, sensacions de proximitat o «enamoraments» als quals, sense perdre de vista els primers criteris de variabilitat, he volgut donar molt de pes... ja que, en el fons, aquestes edificacions han de ser les *muses* sobre les quals he de construir una obra musical.

Un cop seleccionades, he aprofundit en el seu coneixement directe per acabar desenvolupant les composicions musicals que s'hi relacionen. Tot i això, ha estat durant la fase de visita i, quan ha estat possible, l'entrevista amb els propietaris de l'edifici objecte de la composició, que ha tingut lloc el fenomen de percepció i interiorització de sensacions a transmetre. És per aquesta raó que la composició musical resultant, en la majoria dels casos, pot estar més lligada a sensacions que a objectes, història o funcionalitat, i pot tenir poc a veure amb la recerca prèvia d'informació que havia fet sobre la construcció concreta o sobre la vida del Cardedeu de l'època. Per contra, poden relacionar-se amb un conjunt de detalls, de vegades difícils d'establir, o amb imatges que són irrealment i que no obeeixen a cap motiu concret, però que, sense cap mena de dubte, s'han generat com a conseqüència de l'observació directa i la interiorització de sentiments i/o la conversa amb els propietaris.

3. Les obres seleccionades i la música

Les edificacions escollides, els motius i les referències musicals obtingudes com a resultat final, les presento a continuació en una versió resumida.

L'alqueria Cloèlia (1904)

És una casa d'estiueig modernista, on Manuel J. Raspall va utilitzar els elements característics d'aquest estil arquitectònic. Destaca per les seves fonts, la torre d'aigües i el pou, que donaven una abundant font d'aigua i una clara orientació vers la natura. Es tracta d'una construcció emblemàtica del que significava la vida més pública a les cases i torres d'estiueig, amb una rellevància clara dels jardins i de la vida associada a aquest entorn des de l'arribada dels estiuejants fins a la seva marxa.

La meua composició, doncs, gira al voltant de la vida als jardins durant l'època d'estiueig, i vol ser un esbós que engloba des d'aquelles tardes de principi del segle XX en què la família es trobava i feia vida al jardí de la casa des del

Imatge del pati de l'alqueria Cloèlia (Fotografia: autor)

final de la primavera, mentre es parlava de tot plegat sota el sol de la tarda, fins a les pluges del final de l'estiu i els primers freds, quan s'imposava tornar a la casa de Barcelona.

La música ens porta a través de diferents moments en què comença de forma destacada, pel fet que el jardí és ple de fonts, el soroll de l'aigua, cantant sobre la verdor i l'explosió de la primavera. La composició comença, doncs, amb el soroll de l'aigua i el vol de papallones en l'esclat de la primavera, a manera d'imatges fugaces, cristal·lines i ràpides, com jugant, tal com queda recollit amb la indicació *scherzando*, que vol dir precisament això (jugant), a l'inici de la partitura.

Papallones (Butterflies)

Andante scherzando $\text{♩} = 68$ Víctor Braojos

pp

delicat i subtil, com el vol d'una papallona

2

Extracte de la partitura de la composició *Papallones*, de Víctor Braojos.

La successió d'arpegjis molt ràpids en registres aguts i intercalant les dues mans, rememorant l'estil d'algunes de les composicions impressionistes de Maurice Ravel –en les quals, a través d'aquests mateixos efectes, el compositor ens vol portar a la contemplació d'imatges de natura joiosa, simbolitzada pel vol de les aus i els corrents d'aigua–, comença en una tonalitat de sol menor i de forma molt delicada, per simbolitzar el vol de les papallones.

Els «moments interiors» quedaven reservats per a les tardes més caloroses i pesants de la canícula, quan la fresca i la mica d'airet que –com si fos un cop de fuet d'aquells que també trobem representats als forjats de portes, baranes i tancats– passava per les finestres (amb uns vitralls preciosos de colors verds, blaus, taronges o grocs) convidaven a fer la migdiada, abans de tornar a la vida social o familiar al pati.

Aquesta part de la composició, construïda mitjançant la utilització d'harmonies més plenes (amb més notes), a les quals ajuda molt la nota més greu a manera de nota de pedal –que dóna més profunditat al conjunt–, resulta evocadora de les tardes d'estiu a principi d'agost, quan la calor fa que la vida s'alenteixi, i s'imposa la migdiada a l'interior, i quan sembla que ens costa moure'ns fins que, cap al vespre, arriba una mica d'aire fresc que s'escola pels vitralls i per les finestres ornamentades amb forja amb el típic cop de fuet, que he intentat reflectir als compassos 37-40 mitjançant l'ús d'arpegjis curts, ràpids i lleugers amb una direcció ascendent.

The image shows a musical score for the piece 'Papallones' by Víctor Braojos. It consists of three systems of music, numbered 30, 34, and 38. The music is written for piano and is in G minor (one flat) and 4/4 time. The first system (measures 30-33) shows a steady eighth-note arpeggiated pattern in the left hand and a melodic line in the right hand. The second system (measures 34-37) includes the instruction 'Més animat' and 'mp volàtil'. The third system (measures 38-40) shows a change in the right-hand melody with ascending arpeggiated figures.

Extracte de la partitura de la composició *Papallones*, de Víctor Braojos.

La dissonància sobre l'acord de dominant de sol menor del final d'aquesta part més lenta i pesant de la meua composició vol indicar que hi ha alguna cosa a l'aire (a l'ambient) que, fins aquell moment, no hi era. Aquesta és, precisament, la pausa tensa que es produeix just abans de l'esclat d'una tempesta.

La part final d'aquesta composició torna al *tempo primo*, però amb un caràcter molt més típic del romanticisme musical, fent servir els mateixos arpegjis que ja he utilitzat al principi de la peça per donar coherència a tot el conjunt, tocats també amb velocitat, però en aquest cas, en un registre més greu i acompanyats d'un baix molt marcat en el qual, igual que en les peces on Franz Liszt vol remarcar la sensació de natura descontrolada, destaquen les notes octavades. La conjunció d'aquests efectes pretén mostrar un altre cop la natura, però en aquest cas molt menys idíl·lica i pacífica, volent destacar la seva potència quan es desferma, per acabar amb una successió molt ràpida de notes a manera de rampell o final conclusiu, que ens porta, també, al final de l'estiueig i les primeres tempestes, quan patirem l'aire que s'aixeca, els llampecs i les gotellades que ens fan recollir-nos a dins de casa i que ens fan pensar en la tornada a Barcelona.

Casa Golferichs (1908, reformada el 1917)

És una altra casa d'estiueig modernista, però en aquest cas és una edificació entre mitgeres, que destaca pel conjunt de vidrieres amb vitralls emplomats de dibuixos plenament modernistes i les finestres amb arc el·líptic.

Interior de la casa Golferichs (Fotografia: autor)

La casa Golferichs és un lloc privilegiat per entendre l'època i el context social i cultural que es vivia a Cardedeu a principi del segle XX. Per una banda, perquè l'edificació és un exemple clar de modernisme arquitectònic, i hi podem trobar tots els elements diferenciadors d'aquest corrent artístic en els seus vitralls, la forja, els espais, les ceràmiques, la llum, etc., fins i tot en elements decoratius únics, com ara un penjador paraigüer, obra del mateix Manuel J. Raspall.

Per altra banda, perquè passar unes tardes relaxades amb l'Oriol Rovellat –nét de la Carme Golferichs, vídua de Rafael Masó, que va fer reformar aquesta casa a partir de dues de més antigues l'any 1908– en un entorn que coneix i que s'estima, parlant de l'estiueig i dels fets i costums d'aquella època, és obrir un llibre de contes ple d'anècdotes i de moments únics. En aquest cas, la composició es focalitza en l'arribada dels estiuejants al nostre poble i en la vida interior de les cases, en els costums propis de l'època i els records de les persones que la van viure relativament de prop. En aquest sentit podríem dir que és el contrapunt, tant des del punt de vista social com del musical, de la composició anterior.

Des de les primeres notes que formen un arpegi ascendent de si menor amb algunes dissonàncies melòdiques intercalades per aportar un cert grau de tensió, la peça evoca la verticalitat pròpia de les edificacions modernistes. La incorporació dels acords en si menor sus2 i si menor extrets del *Chemin du solitaire* de Manuel Blancafort, que tant m'agraden, vol aportar, amb el seu caràcter reposat, una sensació de pas del temps per indicar que tot va començar ja fa anys, alhora que donen una sensació de solidesa i de formalitat pròpia d'aquells temps.

Gaudí

Víctor Braojos

Andante harmonioso ♩ = 90
ad libitum
pp
sempre amb pedal

A tempo
p
risonant

Extracte de la partitura de la composició *Gaudí*, de Víctor Braojos

Passada aquesta introducció de caràcter més harmònic i seriós, la composició fa un gir cap a estructures més coloristes, i agafa una vessant més alegre i viva mitjançant l'ús d'una melodia en un registre més agut, un acompanyament més dinàmic amb acords desenvolupats –en lloc de placats, com al passatge anterior– i un tempo més ràpid, amb la intenció de donar referències de color més viu, potser associades als vitralls emplomats, per acabar amb un grup artificial extens i complex que fa una funció de transició abans d'incorporar un nou tema de caràcter més intimista i nostàlgic, que es veu reflectit en un tempo lent i expressiu *Andante cantabile e molto espressivo*

The image shows an extract from a musical score for piano. It consists of two systems of music, measures 52-57. The key signature is two sharps (D major or F# minor). The time signature is 16/4. The first system (measures 52-56) is marked 'sempre crescendo' and 'mf amb ànima'. The second system (measures 57-61) is marked 'f amb força' and 'ff apassionat'. The score features a complex texture with multiple voices in both hands, including arpeggiated figures and sustained chords.

Extracte de la partitura de la composició *Gaudí*, de Víctor Braojos

Aquesta nostàlgia acaba, al compàs 81, amb una cadència autèntica (I6/4 cadencial – V7 – I) per donar pas, pràcticament sense deixar temps a respirar, a una nova melodia colorista i viva que, mitjançant l'ús d'arpegis curts, ràpids i lleugers amb una direcció ascendent, vol destacar, en aquest cas, les formes decidides dels elements de forja en forma de cop de fuet (compassos 86-94), com també he fet en l'altra composició d'aquest treball relacionada amb una construcció clarament modernista (*Papallones*). En acabar, la composició es torna un altre cop més formal, seriosa i, fins i tot, trista, i es recupera el tema que havíem sentit al principi de l'obra, encara que en un registre més greu per tal d'intentar donar una sensació d'allunyament. En l'expressió d'aquesta nostàlgia juga un paper essencial la repetició d'una nota greu (Si 0), des del compàs 125 fins al final, combinada amb la presència d'una petita melodia que sembla cada cop més llunyana fins que, finalment, es perd en el no-res.

Cementiri municipal (1921)

El cementiri municipal de Cardedeu, construït entre 1918 i 1921, correspon ja a l'etapa noucentista de Manuel J. Raspall. L'arquitecte va dissenyar el recinte interior partint de la portalada i seguint uns eixos ortogonals que distribueixen els panteons familiars d'algunes de les principals famílies del municipi de forma quasi simètrica, però amb petits detalls que trenquen aquest concepte i el fan més atractiu a la vista.⁴

194

Sempre havia pensat que escriure música per a un cementiri suposaria emmarcar-se dins una certa sensació de dolor o de pèrdua i que la música resultant sonaria fúnebre i desconsolada, però el cert és que, durant la fase de preparació de les meves composicions, he tingut l'oportunitat de veure el cementiri del nostre poble en diverses ocasions, a hores diferents i amb situacions ambientals de tota mena, i la meua percepció del que suposa un monument d'aquestes característiques ha canviat de forma radical, ja que, entre moltes altres coses, m'he adonat que el color del dia és fonamental per percebre sensacions molt diferents, que algunes de les construccions del nostre cementiri són molt boniques des d'un punt de vista arquitectònic i que tot el conjunt respira un aire diferent, alhora nostàlgic, lluminós i mediterrani... però el cert és que mai he pogut treure'm del cap una certa sensació de nostàlgia, segurament molt lligada al tipus de lloc on era, encara que no gaire acusada, a causa precisament d'aquesta mena d'aire mediterrani que desprèn el conjunt.

Ponències
Revista del
Centre d'Estudis
de Granollers,
19 (2015), 185-200

Entrada del cementiri municipal de Cardedeu (Fotografia: autor)

⁴ Vegeu Lluís Cuspinera i Carme Clusellas, «Cementiri municipal de Cardedeu», *Lauro. Revista del Museu de Granollers*, 12 (1996), pàg. 89-95.

Segurament hi ajuda l'estil menys colorista de l'art noucentista (si el comparem amb el modernista d'altres construccions) o l'absència de xipers (tret dels que hi ha a l'entrada de l'edificació), substituïts per la presència de pins, com a elements característics de la Mediterrània, i la seva ubicació.

La composició té com a base un conjunt d'acords en una progressió I-VII[♭]₅-IV-V que es van repetint i intercalant en diferents tonalitats al llarg de l'obra. El meu nocturn està escrit en una tonalitat inicial de mi menor que es va alternant durant el seu desenvolupament intern amb sonoritats en Mi major, per contrastar les parts més tristes amb sonoritats més alegres o menys melancòliques en alguns moments. El conjunt intenta impregnar, a qui l'escolta, aquesta sensació tan present a la descripció que el mateix Manuel J. Raspall fa del que ha de ser un cementiri: «Sentimentalment artístic, artísticament trist, constructivament seriós, sòbriament monumental, pictòricament romàntic, decorativament místic i simbòlicament religiós.»⁵

Nocturn (Nocturne)

Victor Braojos

Extracte de la partitura de la composició *Nocturn*, de Víctor Braojos

La peça comença amb una mena d'introducció melòdica que, a semblança del que ens succeeix quan contemplem la porta i els xipers de l'entrada del cementiri, ens suggereix el que serà l'interior de la peça, anticipant que, en

⁵ Citat a Lluís Cuspinera i Carme Clusellas, «Cementiri municipal de Cardedeu», art. cit., pàg. 95.

breu, ens trobarem immersos en aquesta vessant tranquil·la, expressiva i lírica que sempre acompanya les composicions de nit per excel·lència: els nocturns. De fet, la indicació inicial fent referència al caràcter *Largo e cantabile* ja ens diu, una miqueta, cap a on s'han de dirigir els passos de la música que vindrà darrere.

En aquest cementiri és especialment rellevant el fet que les nostres percepcions poden variar molt en funció del color del dia, i he intentat reflectir això a través d'un motiu musical recurrent i la seva expressió convergent en tonalitats major i menor, per tal de trobar els efectes que es desprenen d'aquesta influència del moment. Així, entre els compassos 6 i 13 es presenta la melodia bàsica o motiu recurrent dos cops, per tornar a trobar-la durant els compassos 22-26 amb variacions harmòniques –com el canvi de la tonalitat menor al seu relatiu directe major– i melòdiques, amb petites alteracions de la seqüència. Tot plegat dóna lloc a una sonoritat que sembla sorgir de dues melodies diferents (una de més trista i una de més alegre), quan en realitat només són variacions d'una mateixa melodia o motiu principal, que es repeteix durant tota la composició de diferents maneres o amb petites alteracions.

Aquesta dualitat aparent dels motius de la meua composició pretén reflectir la concepció simètrica (encara que de primer no ho sembla) dels espais del cementiri.

Extracte de la partitura de la composició *Nocturn*, de Victor Braojos

D'altra banda, per ressaltar l'esperit mediterrani que trobem al conjunt i que es desprèn de la presència dels pins, el romaní, una pèrgola descoberta amagada en un racó o una mena de llum particular, he fet servir grups artificials ràpids i curts, tresets de semicorxeres amb notes unides per graus conjunts, i cromatismes, com el que podem trobar a l'escala cromàtica del compàs núm. 50, per donar aire i trencar la peça sense perdre l'harmonia general de tota la composició.

Teatre Esbarjo (1933)

El teatre Esbarjo de Cardedeu va ser construït l'any 1933 per iniciativa de la parròquia i amb aportacions populars, i va servir durant molt de temps com a cinema infantil i teatre, vinculat a la Federació de Joves Cristians de Catalunya. Es tracta d'un espai representatiu de la vida social i cultural de l'època, que va quedar estroncada amb l'esclat de la Guerra Civil.

La recerca de la seva història com a edifici i les meves primeres visites a l'Esbarjo em van deixar, al principi, la sensació que m'havia equivocat quan el vaig escollir. L'edifici actual, tret de la seva façana en estil art déco —reconstruïda i desplaçada, de forma que queda oculta gran part de la façana original de Manuel J. Raspall— aporta més aviat poc si el nostre desig és transportar-nos a una època (pocs anys abans de l'esclat de la Guerra Civil) en què el teatre esdevé, juntament amb el casino, la plaça de Sant Joan o els Pinetons, una peça clau de la vida social i cultural del poble. El fet d'haver estat una escola catòlica, tant abans com després de la guerra, tampoc ajuda gaire a l'hora d'interioritzar-lo com a element dinamitzador de la cultura, tot i que, avui dia, encara té una clara finalitat cultural (gestionat pels cinemes Verdi).

La recerca d'imatges antigues —no només del teatre Esbarjo sinó de totes les manifestacions de cultura tradicional i popular de l'època— han estat fonamentals per transportar-me en el temps i enfortir la idea original d'agafar l'Esbarjo com una excusa, en tant que construcció lligada a Manuel J. Raspall, que em permetés reunir en una peça tot el que suposava la vida social i els actes culturals i musicals de l'època. Aquí he volgut fer èmfasi a destacar algunes de les principals manifestacions culturals populars del meu poble, i he volgut tenir presents en tot moment les nostres arrels, alhora que recollir el que va significar la Guerra Civil, des d'un punt de vista social i cultural, però sense deixar de tenir una visió d'esperança i ressorgiment.

Aquesta peça incorpora, doncs, una primera secció introductòria, amb un compàs 3/4 i una estructura de dansa popular, una segona secció (o secció central) on podem trobar, bàsicament, els trets més característics d'una

Vista exterior del teatre l'Esbarjo (Fotografia: autor)

sardana i una tercera secció, a manera de conclusió final, en clara deriva a un caràcter més trist, fins i tot de vegades desolat, que evoca la tragèdia que va suposar la Guerra Civil espanyola.

Crec que la millor forma de fer una composició que reflecteixi els trets característics de la vida social i cultural de l'estiueig de principi del segle XX a Cardedeu hauria d'estar basada en ritmes i melodies populars, de manera que, en aquest cas, els primers compassos d'aquesta peça tenen, com a punt de partida, una melodia utilitzada a la música del ball de l'*Espolsada*,⁶ sobre la qual he dissenyat una composició de la base harmònica fent servir els acords de I grau (tònica) i V grau (dominant) de la tonalitat de sol menor, alternant-los, de vegades, amb un VI grau, per donar lloc a una harmonia poc carregada i complexa en la qual es destaca especialment la melodia i el seu caràcter popular.

La secció central, en clau clarament sardanística, incorpora el ritme característic d'aquesta dansa. Es caracteritza per un baix, on destaquen un petit accent o impuls a manera de *tenuto* sobre el primer temps (amb valor de negra) i un toc més suau a les dues corxeres que formen el segon temps a manera de rebot sobre la negra del primer temps, i la utilització de tresets

⁶ Albert Manyosa, *El ball de l'Espolsada a Cardedeu: cent anys de la filmació (febrer 1902 – febrer 2002)*, Barcelona, Agrupament d'Esbaris Dansaires, 2005.

i trins en posicions agudes –a manera de flabiol– a la melodia bàsica. En aquest cas, la sardana no s’ha desenvolupat des de la perspectiva del ball, sinó des d’una perspectiva molt més simfònica, en la línia que va treballar, entre altres, el mestre granollerí Josep M. Ruera.⁷

Cançó i dansa (song & dance)

... el desig de voler sobreviure, de voler perviure, de voler romandre

199

Moderato cantabile e con espressione $\text{♩} = 36$ Víctor Braojos

Extracte de la partitura de la composició *Cançó i dansa*, de Víctor Braojos

La conclusió vol simbolitzar l’esclat de la Guerra Civil, el dolor i la tragèdia. Comença per un passatge que dóna transversalitat a aquesta sensació de tristor, mitjançant la repetició dels compassos d’una altra composició d’aquest treball (la que està relacionada amb el cementiri municipal). Després tot plegat dóna pas a sonoritats en tonalitat de do menor i incorpora una melodia molt expressiva –de vegades punyent– acompanyada per una progressió d’acords I-IV-V fins a arribar a un punt d’inflexió. Aquí faig aparèixer un VI grau per formar una cadència trencada, totalment inesperada, que em permet connectar la melodia amb un arpegi descendent de l’acord de La bemoll major, per desembocar en un procés cadencial que finalitza amb un toc d’esperança i il·lusió. Aquest efecte ens permet retrobar, encara que molt subtilment, el ritme base d’una sardana, però en un to menys greu de l’habitual i mitjançant l’ús de dinàmiques en un pianíssimo molt tou, com si estiguéssim sentint-la a la llunyania.

⁷ Anna Maria Piera, *Jospe Maria Ruera i Pinart (1900-1988)*, Barcelona, DINSIC, 2000.

The image shows a musical score for a piano piece. It consists of three systems of music, each with a treble and bass clef staff. The first system starts at measure 38 and ends at measure 45. It features a melody in the treble clef with triplets and a steady accompaniment in the bass clef. The second system starts at measure 46 and ends at measure 53. It includes a dynamic marking of *f* (forte) and the instruction *amb decisió* (with decision). The third system starts at measure 54 and ends at measure 61. It features a melodic line in the treble clef with a *flauto* (flute) marking and a complex accompaniment in the bass clef. The score includes various musical notations such as triplets, slurs, and dynamic markings.

Extracte de la partitura de la composició *Cançó i dansa*, de Víctor Braojos

4. Conclusió

Aquest treball té com a objectiu transmetre, a través de la música, les meves percepcions i sentiments i alhora traslladar les persones que les escoltin a la vida a Cardedeu a final del segle XIX i principi del segle XX, però també incorporar a les meves composicions elements musicals característics d'aquella època, a la recerca de sons més impressionistes, contemporanis o vinculats a les sardanes de concert que músics com el mestre Josep M. Riera van popularitzar a la nostra comarca. Finalment, em vaig plantejar trobar motius transversals a les edificacions –o a les històries i vivències que hi he volgut vincular– i ser capaç de traslladar-los a les composicions musicals.

Tots aquests reptes només es podran valorar a través de les audicions de les peces musicals resultants, combinant-ho possiblement amb suports audiovisuals; però al cap i a la fi, les percepcions interiors respecte al que ens suggereix la música són molt personals. Per la meua part, el treball de recerca que he intentat de resumir aquí s'acaba, però m'agradaria iniciar alhora un projecte personal apassionant i ambiciós: enllaçant música i història, escriure música per al modernisme arreu de Catalunya.